

Százéves a görgényszentimrei erdészeti szakiskola 1893-1993

Retkes M. László

Előszó

Dr. Király Pál "Az Országos Erdészeti Egyesület története 1866-1966" című könyvének 25-26. oldalán -kivonatossal- az alábbiakat olvashatjuk:

"Az Egyesület életében, vitáiban, programjaiban éveken keresztül központi kérdés a szakemberképzés problémája volt. Az Erdészeti Lapok 1867-1882. évi évfolyamait lapozva sorozatosan ennek a kérdésnek a vitásával találkozunk. Az Egyesület számtalan választmányi ülése, közgyűlése, szakbizottsága foglalkozott a probléma megoldásával. A legkülönböztettebb felvetések, javaslatok születtek."

"Az Egyesület fáradhatatlan, törődő gondoskodása nem maradt eredmény nélkül. Az Erdészeti Lapok 1883. októberi száma az első oldalon ünnepélyesen jelenthette be a nagy hírt, hogy október 10-én Szeged-Ásotthalmán megnyílt az első erdőőri szakiskola."

"Az első alsófokú szakiskola megalakulását gyors ütemben követte egy évtizeden belül még másik három megnyitása. 1885-ben Temesvár mellett, Vadászerdőn, 1886-ban Liptóújvárott, 1893-ban pedig Görgényszentimrén alakult kétéves erdőőri szakiskola.

Igy az alsófokú szakemberképzés ügye megnyugtató módon megoldást nyert."

Görgényszentimre leírása és történelme SZÉKELY FERENC református lelkész
1873-ban készült eredeti kézirata alapján

Görgényszentimre mezőváros jellegű község az erdélyi Maros-Torda vármegyében, Szászrégen városától keletre, mintegy 14 km távolságra fekszik, a Görgényi-havasok lábánál, a Görgény folyó mellett, mely Szászrégennél ömlik a Marosba.

Görgényszentimre a múltban - a havasok nyugati lábánál elöretolt - nem nagy, de mégis jelentős kulturális, közhivatali, közigazgatási, kereskedelmi és egyéb központ volt.

Körjegyzőségi székhely, két erdőhivatal, posta, három egyházközség (római katolikus, református, görög katolikus), templomok, több iskola, két orvos, gyógyszerár, különböző ipart űző kézművesek műhelyei, viszonylag jól kiépített, személy- és teherforgalmat lebonyolító keskenyvágányú vasút és műút emelték rangját és fontosságát.

Már jeleztem, hogy Görgényszentimrén nyílt meg 1893-ban (száz évvel ezelőtt) hazánk negyedik, kétéves erdészeti szakiskolája.

A szakiskola kezelésébe tartozott Maros-Torda vármegye nyugati oldalán elterülő "Mezőségen", Marosvásárhely és Szászrégen között, a Maros folyótól nyugatra fekvő mezőségi község, Szabéd határában levő erdészeti kísérleti terület is.

Nem célom, hogy a görögényszentimrei szakiskola létesítéséről, működéséről, kiváló és tudós oktatóiról, tanulóiról, történetéről, eseményeiről írjak, illetve beszámolót, tájékoztatást készítsek. Megtették azt az elmúlt száz év alatt nálam sokkal tájékozottabbak, műveltebb és a történetíráshoz jobban értő, sokat olvasott, jól felkészült, kedves szakértők! A görögényi szakiskolából igen jól képzett, kiváló szakemberek kerültek ki - akik közül néhányan talán még most is élnek, de fiaik vagy unokáik közül, édesapjuk, nagyapjuk, esetleg dédapjuk elbeszéléseiből hallottakból nyerhetnek némi képet a nagymúltú szakiskoláról, illetve a táj történelméről.

A szakiskola százéves múltja arra kötelez engem, hogy lehetőleg megmentsem a tulajdonomban levő, és Görögényszentimre múltjára, történelmére vonatkozó - több mint 120 éves - eredeti, hiteles és sehol másutt leírva már nem megtalálható, tudományos igényességű adatokat!

Honnan származnak, illetve milyen források tanúsítják azokat a történeti adatokat, melyeket szeretnék - idős korom miatt is - közzétenni és az utókornak örökségül hagyni?!

A görögényszentimrei református egyházközösség könyvtárában, az anyakönyvek, egyéb egyházi könyvek és iratok között sok éven keresztül őriztek egy kopott, keménykötésű, kézzel írott könyvet, melyet az egyház egykori református lelkésze, 120 évvel korábban - vagyis a görögényi erdészeti szakiskola megnyitása előtt, 20 évvel korábban - , 1873-ban kézzel írt, Görögényszentimre természeti fekvéséről, éghajlatáról, földjéről, terményeiről, növény- és állatvilágáról, történelmi nevezetességeiről, múltjáról, népéről stb. A könyvre a ref. egyház - későbbi - lelkésze felhívta figyelmemet, és lehetővé tette, hogy elolvashassam és nagyobbik - nem egyházi jellegű - részét lemásolhassam!

A 120 éves könyvben leírtakat 70 év múltával, a helyszínen is sikerült azonosítanom és - az elmúlt hét évtized alatt történt változásokat figyelembe véve - ellenőriznem.

A másolatot teljesen szó szerint, változtatás nélkül, eredeti stílusában, az eredeti mondatszerkesztés és ma már idegenül hangzó, régies szavak, helyesírási hibák és írásjelek meghagyásával készítettem! Nem csonkítottam a szöveget, változtatás nélkül írtam le a könyvben lévő gondolatokat, idézeteket, kifejezéseket stb. Így írom azokat most is, hogy a történelmi valóságot bizonyítsam és a görögényi vidék, valamint az elmúlt 120 esztendőnek nyelvészeti sajátosságait szemléltessem!

Felhívom a kedves olvasó szíves figyelmét arra is, hogy a leírást — több mint egy évszázaddal ezelőtt — idős korú református lelkész készítette. Ez a tény, a "papos hangvétel" megmutatkozik az írásban is!

Ugy olvassuk tehát a "regének" is beillő történeteket, hogy - szerény véleményem és tudomásom szerint - sehol másutt nem található a kéziratban leírtak! Alapozom ezt arra is, hogy a könyvet nekem megmutató református lelkész - értesülesem szerint - már meghalt. A második világháborús események idején, Görögényszentimrén és környékén történtek miatt, ismeretlenné válhatott a könyv holléte, illetve sorsa!

Az általam készített - és alábbiakban közreadott - másolatot hosszú éveken át, féltett és gondos őrzéssel tudtam megmenteni!

I. Természeti fekvés

Sokszor hallottam, hogy a természeti csodák és varázsló tájképek hazája Sveic, hogy a természet műterméből a szabadság e kis asylluma nyerte a legmeglepőbb tableaut. Megengedem; de úgy hiszem, hogy csak a külföldit vakon bálványozó elfogultságnak, a haza természeti szépsége és bája iránti érzék-hiánynak külföldre menni, megbámulandó a természet azon alkotműveit, melyekkel áldó keze e szép hazát oly pazardúsan felékítette.

Igaz, nem bírnak a Montblanc nagyszerűségével, a troubadourok bájos hazájának "daltelt" mezőivel, de azért a természet meglepő perspectiváit épen nem nélkülözi hazánk.

Azon nagy választékú képtárban, melyet az alkotó természet geniussa oly meglepő csoportozatokban, oly művészi kivitellel rendezett be, figyelmet magára vonó helyet méltán foglalhat el Görgény, lombdús erdők és zöld színben olvadó heggek óriási karjaikkal keretézvén. De vonjuk közelebbi vizsgálódásunk körébe.

Eszakon a görgényi havasok egy kifutványa, melynek folytonosságát az Üveghutához menő kásvuai út szakítja meg. E hegykar Sabenyicán alul lankásul le az ún. "Hegyfarkán". Kimagasló csúcsai a szalonavár és hármasdomb csúcsára fölmenni. Ott a déli távulban az ég kék honában a felhőkkel csókolózik hazánk Montblancja a Negoj; jeges csúcsán megtörvén a nap tűzszálai gyémánt szikrákat szórnak szét; alább Surult nyúlik felfelé irigyen, sértvén őt collegája büszke, komor magatartása; közelebbi látkozásban G.Orsova, monasterias hegyével, Dóc magaslataival, kedves nyugpontok. Hátunk megett a komoly méltóságú Kelemen havas és fekmentesen szelt istenszéke; lábunk alatt Üveghuta és Kásva kandikálnak ki relytekhelyükből, mint félénk lélek búvhelyébül veszély múltán. Nyugaton a széptekvésű Sz.Régen csillámló tornyaival, közelebb Adorján egy hegy meredekjébe görcsösen kapaszkodva; alább átellenesen Oroszfalva, szembe vele Szentmárton, Sabenyica római szobánya maradványaival, fürdő-tükrével; felette meredez égnak, a történelmileg nevezetes Szalonavár.

Keleten a távol kékjében a Fancsallorka, a Kereszthegy, a Görgényi havasok láncolata, választalat vonva Tordamegye és Gyergyószék közé. A torkolatban terjeng Hodák-Libánfalva nagy terjben; alant Görgény Sz.Imre festői elszórtóságban, körülötte a kies róna, melyen mozaik szerűleg tűnnek ki az aranykalászkóttól hullámozó földek, tarka-barka rétszönyegek, melyeken a Görgény vize hőmpölyög odább mint olvad ezüst.

A sürgő-forgó munkások méhrajja, a szénagyújtó lányok dala, e képet pompás egésszé alkotják. Az ide felvándorolt alig bírja -magát elszakítani annyit báj, oly felséges látmánytál. Égi békét érez szívében, a természet templomában képelete kiragadja a partányából a kis emberek közül, és azoknak még kisebb üzelemből; a mindennapiság bilincseiből szabadult lélek lelkesültsége szárnyain, egy sz. eszme magaslataira ragadtatik el, mint llyés és felkiált: nagy vagy te, oh isten, műveidben! Ily helyen ez isteni panorámával szemben, miképp vágyhatnék vissza az ember a társadalomba, a bűn, a romlottság fészkebe, e nyugalmas belbékére szólító kép, e magasztosultságra ragadó látmány, nem dúsán kárpótolná-e az embert, százzszorosan a társadalom keser-édes örömeiért?!

Az órák, a természet szemléletében elmélyedve percekké válnak, a nap már a láthatár korrajzát aranyosítja be; onnan még egyszer búsan visszanez, mint távozó barát, arany könyvet hullatván a mosolygó rétekre. Az esti pír már meggyújtotta a fákylát, a méh is már útrakéi, hogy kúpjübbe rakja napi munkássága eredményét. A méla oda merengésből az estalkony zenésze veri fel az embert, ki lelkesült himnuszát kezdi rá; amott a napot alvásban töltött tunya sikló zöreje a lapuzatban figyelmezteti, hogy az élet nem az ábrándozás, hanem a valóság tere. El kell hagyni e helyet, hol az ember közelebb érzi magát istenhez. Az út a harmatot szomjazott és már felüdült virágok ezrei közt vezet, melyek üdülésüket fűszeres illatjukkal adják a halandó tudtára. Legalól egy kis fensíkon még pár percet megáll a vándor, mielőtt léptei a hétköznapi életben vesznek el, a Náprágyi temetője ez. Ki volt ő? Egy megcsalatott szív vagy embergyűlölő, hogy még holta után sem kívánta a többiek között alunni azt a hosszú álmot? Vagy a természetnek imádója, és annak szépségei iránt fogékony szívet horda kebele?!

Fentjelzett hegycsúcsok Görgény feletti bevágásai és mélyedései: Tökös kert, Papgödre, Teley gödre és Szóló hegy nevet viselnek. Görgényt délnyugotnak a Mocsár erdeje vértézi; ezer éves vihartépte cserfái féltékenyen őrzik a helységet a kémlelő szemek elől. Ezen erdőrésszel régen rengeteg volt, terjedvén a Kövesdomb aljáig, de újabb időkben az önző emberek fejszéi előtt porba omlottak az erdő növény-királyai, selejtes bozótnak engedvén helyet. A Mocsár keleti folytatása szintén erdőség, mely a keretet folytatnosítja, csak nyugaton enged a főt említett hegycsúcs és mocsár szűk nyílást a Görgény vize olykor-olykor nagyon is goromba rohamának.

A várhegy közbül foglal helyet, önállóan, északi lábánál mint egy ezüst öv a most érintett Görgény vize rohan odább haragosan, örvongó ujjongással zsörtölődve, hogy szikláiból nem nyelhet el semmit, mivel azt a vízözön erős cementjével tákolta egybe. E süveg alakú hegy ama vízi forradalom (alluvium) csodálatos szeszélyének köszöni létét; valószínűleg a nyugati hegycsúcsokkal egyet képezett és attól erőszakos vízroham által tépetett el.

A hegyek földismeit szempontból: az északi hegycsúcs mész- és homok kőzet, előbbi a vízmosásban öszszel és tavaszon tömegesen nyerhetni; a várhegy torolvány (conglomerat).

Es már a hegyek és erdőség körülölelte téren fekszik festői szabálytalanságban, mintegy amerikai telep, Görgény Sz.Imre, vonzó házaival nemesen egyszerű egyház tornyaival és meglepő küllemű ódon uradalmi kastélyával.

A völgy alakja szabályosan tojásdad, legszélesebb tengelye a vártól keletre a porcellángyárnál kezdődő sík tér Kásva és Orsova között. Hossza Libánfalvától a Hegyfarkáig m.e. 3 mtrf. E tér hosszában kígyózik át a Görgény vize. Partjait fűz és éger csoportok szegélyezik, itt, ott félrevonult berkek labirintjei park színezetet költsönöznek, amott ezüst nyírcsoport pártolt el a fűztől, hogy lapizata a napfényével kacércodjék.

A Görgényvize hasonnevű havasokból ered, születik három ágából, melyek a Fancsalon csapzanak egybe. Noha futása rövid, mégis a havasi csermelyek, patakok, annyi vizadóval gazdagítják, hogy mire Görgényre ér nem egyszer dacos hullámú folyóvá nővi ki magát, elannyira, hogy esős évszakokon a partjaira letelepülteket irtalmatlanul elzaklatja, az ékességére vált fákat - mint dacos gyermek ruháit - letépi, a réteket iszappal undorítja, az alanti földeket víztakaróval borítja, bosszúból talán, hogy nemsokára Dunájától Radnótfján elnyelve, többé pajzánul nem garázdálkodhatik, hanem komoly élet-menetet kell követnie.

II. Égalj, növény, állatok, föld, termény sat.

Hőmérsék nem tünte fel szembeötölő különbséget hazánk átlagos hőmérsékletéhez arányítva, de a jelen hőmérséklet a régebbivel egybevetve éles különbözetet ad, mi az erdőség tömeges kiirtásában találja megfajtását. A múlt századokban folytatott nagymérvű szőlő-művelést, általában meleg, föltétlenül pedig szabályszerű évszakokra enged következtetést vonnunk, míg napjainkban 5-6 évben egyszer alig remélhetni sikeres termést.

A tavasz koránt beköszönt, virágzatot csal ki, azán fagyos ujjával letépi; a nyár hol rendkívül meleg (30-40^oR) hol közönyös. A tavaszi - nem annyira, de a nyári esőzések jobbadán szabályosak; az ősz - ha terményeink a tűz próbán: a fagyon áttestek - szabályszerűleg hosszás és szép. De van az ősznek egy kegyetlen előhírnöke, az említett fagy, mely nem ritkán még nyár közepén is meglátogat, és akkor van bánat, sírás és szomorúság, mert a népek reményét fagyasztja el tengeri terményében, mi vidékünknek legnyomósabb kultúr terméke. Nyár előjén is van egy gézengúz ún. szent: Orbán; ez is igen bajjóslatú modorral bír, melyet leginkább gyöngé kert és mezei terményeink tapasztalnak, sokszor a naptár adta szerepből kiesik, jobbkor vagy későbbben lehelvén a hideget. A tél átlag közép hideg vagy merőben szelíd mint pl. 1873-ban, de a zord hidegek sem idegenek 849-ben és 871-ben, mikor 20-28^oR. is volt.

Az év átlag véve inkább vízenyös mint száraz. Az évszakok rendetlenül állnak be és nem megfelelő hő mérsékkel. A szelek tavasszal és ősszel kimaradhatatlan vendégek, csak az jó, hogy szereplésük ritkán tart három napi tartamnál tovább. Nevezetesebbek: kincsesi meleg tikkasztó samuféle, a Fancsali hideg dermesztő, mely főleg télben adja vad hangversenyét a hosszú éjjeleken, a Nemerének ha nem is testvére, de nagyon közeli rokona. Aztán a tordai a médárdus hőmérője.

A művelés alatt levő föld termékeny humus talaj, főleg a berkiek, az alsó dűlön. E földek okszerűen művelve, kedvező égalj hozzájárultával, dúsan fizetik a földész izzadáson munkáját, de fájdalommal kell mondani, hogy azon egyedül biztos tőke, mely hivatta lenne gazdag uzorát adni, a kezdetlegesség stádiumában késik mind. Az ózsi szokás: "apám is ígytön", de nem a józan gazdasági elv vezetí földészeinket földjeik művelése körül és ily irányzattal csodae, ha a dús termés elmarad? Nem! az csoda, hogy terem anyi is; az csoda, hogy a földet termékenyítő geniussa merőben el nem hagyta. Ezen tény anyival lesújtóbb, mivel gyáripar híján a görgényiek csak kevés földbirtokukra utalvák. Pedig nem sok csak erély és akarat kellene, és akkor a kevés künnvalót mit községünk magáénak mondhat, buja kerté lehetne varázsolni. Igen! ha földészeink mint okos had vezér, minden percet, alkalmat előnyükre tudnának és akarnának kizsákmányolni. De fájdalom! a kevés földbirtok egy része is némely hanyagsága, önmaga iránti vétkes indolentiája folytán parlagon hever, vagy alig jutalmazza még azt a felületes munkát is, mit tulajdonosa rávesztegetett. Ne csodálkozzatok tehát, ha szükség van! - Ezek komoly korjelek mik elvégre, komoly erkölcsi ágybakerülést vonhatnak maguk után. - Ébredjetek a tunyaság álmából!!

Földbirtok (két forduló: I.Mocsár alja, II. Cserépcsúr, Teleky gödre, hegyalja) területé 1255 hold miből levonva a községi künnvalót 115 h. 990°-a gf. Teleky féle 97 holdat és nem számítva a kincstárit, maradna a nép kezén 1042 h 610° és ebből az összegből egy házra (450 van) esnék m.e. 2 hold(!), de nem esik egy öl sem mindenkire, mert van egy egyénnek m.e. 24 holdja egy másiknak 22 holdja; 25-nek 10-15 holdja és 165 családnak 15 holdtól 9 holdig (ez utóbbi 3-nál) 8-nak egy pár öl és 250-nek semmi!! Egy kettőnek tagadhatatlan szép birtoka van, noha nem tagosított, -miből más körülmények között tekintélyes vagyoni

álláspontra lehetne felvergődni, de itt nem biztosítja az illetőt, hogy gabonájával az új-ig kihúzza, elárusításról, és a vagyon nyújtotta jóléteztetből szó se lehet.

Termények. Első helyet a tengeri foglalja el, ez képezvén - igen kevés családot kivéve - a görögnyiek éven át minden napját, miből igen jó és tápláló málé-kenyeret sütnek, melyet míg újdón sült, főleg, bár ki is elfogyaszthat. Ha tehát dér vagy más elemi csapás e gyarmat növényt földülja, teljes drágaság és szűkség köszönt be; továbbá rozs és búza ez utóbbi főleg tavaszi üszőkárt, mind két gabona nem, nem nagy mérvben műveltetik és nem is igen eresztős - főlebb írt okon - kalongyája alig egy vékát ad. A földművelet folytonos, nincs ugar rendszer (nyomás).

Különös előszeretettel és szenvedéllyel úzik a görögnyei nők a hagyma termelést, kertben és mezőn, al annyira, hogy az évi termést bátran 40-50 ezerre tehetni. Ezen üzletforrás valóban leggyakrabban sokat is jövedelmez, és azon kívül kis téren terem meg. 1872-ben 100 koszorú 10-15 fíton kelt el helyült. A szabadságharc előtt, a dohány termelés volt a görögnyiek kedvenc foglalkozása.

Szőlő az északi hegykaron kis körre zsugorodott össze; régen terjedelemben műveltek szőlőt, erről tizedet adtak, de mivel idő folytán a termelés mind gyérebbségre fordult, jövedéket nem nyújtott, ma csak fényűzési cikk. 5-6 évben is alig jutalmazza a rá fordított munkát. Itt van a görögnyiek gyümölcsöse is, melyet "bongor"-nak neveznek (talán Baumgartenből). A fásítás különben nem igen erős ódala a mi népünknek.

Legelője, erdeje Görögnyeknek nincs, dacára annak, hogy a sors erdővel környezte és így Tantalus módjára kínlódik. Van a községnek 115 holdnyi rétje és terméketlen helye, melynek fűvét eladják és az ebből begyűlendő összeg a község pénztárába foly be. Mind ezek dacára mégis nagy a baromtenyészet, ez képezvén a görögnyiek létalapját; barmukat pénzen legeltetik a Mocsáron és más kincstári helyeken, a hogy lehet. Az erdő és legelő ügyről alább szólnak.

Az erdőségekben uralgó fánemek: cser, tölgy, veres, fehér bükk (gyertyán), juhar több neme; a Gyergyóba behajló havasok a fenyvesek hazája, válfajai: erdei fenyő (pinus sylv.) lú-, fehér-, veres-, jegenye (pin. picea et abies) fenyő sat. gazdagon képviselők: 24 öles 4-5' átmereű fenyő nem ritka.

Ezzel most a kincstár nagyszerű tutajászatot indított meg a schvarzwaldi tutajászat mintájára; egyszerre lehoz rövid pár nap alatt csekély vízzel, de duzzasztókkal gyűjtven meg a vizet 500-600 7-8 öles fenyő fa mennyiségét, előre bocsátván a folyó szabályozását.

Van végre tiszafa is (taxus baccata).

Az erdők vadakban gazdagok. Van medve, gyönyörű példányok hazánk e legnagyobb ragadozóiból. A görögnyei medve vadászatok a fejedelmi kortól le napjaink-ig híresek. Meg is tartja azt a vadászat kedvelők seregge minden évben, midőn a mackó ellátogat a vadgyümölcsre vagy tengerire. Újabb időkben egy-egy angol turista is megtisztelt a vadász társaságot. A medve vadászatokon nem csekély szerepet visznek az oláh vadászok, kiket hideg vér tekintetében nem sokan múlnak felül. Legtöbb medvét ők ejtenek el; egy Nekita és Vika nevű egyén állítólag, eddig elő 60-70-nél többet ejtettek el egy csövű régi fegyvereikkel. Nem egyszer kullog az ordas farkas is, visitet tevén a falvakban, mikor liba, eb, malac, ha nagyobb barom nem, okvetlen megbánja. Amott a róka ravaszkodik, a sok baromfi, mit tartanak csabosá teszi rá nézve a falvak körüli ólalkodást. A nemes szarvas ritka, ellenben a vaddisznó és őz felesen képviselvék. Nem hiányzik a hyúz is. Hogy a görögnyei fauna kiegészítve legyen, felemlítem a madárvilágból a pompás gyurgyalogot (merops apiaster) ezt az európai kajdácot, a jégmadarat, szép ultramarin kék tollzatával, mind kettő a Görögnyize mellett, amaz nyáron, utóbbi télben látogat el ide; fekete harkály (picus martius) fogoly, nyírfajd, süketfajd vad páva és a koncentírozó énekesek egész zenekara tanyáz

vidékünkön. Az esteli serennadot adók közül a valódi magyarhoni zenész (sylvia philopmela) báj dalával tölti el vidékünket.

A Görgényvize hal-dús; fenn a havasokban nagyon sok a pisztráng és galóca, melyek helyel-közel tekintélyes nagyságot érnek el. Egyébűt is tömérdek a hal, még pedig: keszeg, zsemling, gringye(táj szó) sóvágó(?) márna, fehér hal, menyhal, királyhal(?) csuka, harcsa és lepényhal, mely utóbbiak csak a víz-ár rohamára hadják el búv helyüket a gátak alatt, és rák. Hal van tehát egész sereg, de ezek rá nem érnek, hogy megnőjjenek. Mihelyt a jég odább vonul, megkezdődik a halászat általánosan, és tart míg a folyót ismét jég vonja be, sőt ekkor is. Ott látod a nap minden szakában a helyi és vidéki néptömeget, főleg az oláhokat, kik közül a nők övig felgyürközve, nem ritkán egy férfi társaságában, kin csak az Adám apánk ruhája van, napestig mozgatja a köveket, nem is marad egy is helyt és ekkor egy pár marék giringye mind az mi ezen kezdetleges halászat után jutalmazza a drága nap előzását! - Mások szigonnyal hálóval vagy lészával(vessző fonadék) fogdossák a halakat. A tutajászat nem csekély kárt tesz a halakban. Kivánatos lenne a halászat betiltása, bár az ivarzás szakában, a könnyű pongyolában történő halászat pedig feltétlenül - nő de erre még nem ébredtünk, mások mesterségesen tenyésztik - mi nem mesterségesen pusztítjuk a halakat! -

Görgény flórája: Szép moha fajok, zuzmók, páfránok, iszalag, a vad venyige (clematis vitalba) ez az európai növény fojtogató, lombos kacsóival nagy területre befutja a fákat, a hegyekben az erika pompás, szép jégvirágok a Fancsalon.

A hegyek községünk körül nemes ércet nem rejtegetnek - a Kereszt hegyben gyanítanak arany-eret, állítólag fedeztek volna fel, de rézkő gyakori tünemény. Legdúsabb a só réteg mely Désről indulva Szovátának, Paradjnak, Görgény d.k. szögletén az ún. Sósdombon igen közel a felszínhez szép és erős sós telepeket rakott le. A só oly mély és dús, hogy bányát bár mikor nyithatni, sokkal kevésbé lenne az kiaknázható mint a sabenyicai sós vidék, hol tudva levőleg a római korban a só bánya volt, mely Napoka Paralissummal Mihházánál összeköttetésben volt. A Sósdombon levő kútból nyerik a görgényiek a sós-víz szükségletet.

Mészkövet az é.hegykar tartalmaz, mit az őszi és tavasi esős szakokban a víz-rohamok mosnak ki; Sabenyicánál alabástrom, ebből csinálják a porcellángyárnál az edény mintákat. Ezen kívül különböző alakú helyelközöl, igen nagy méretű, homok kövek kerülnek felszínre, néha szabályos körlapok, mintha egy Gnom ebédülő asztala volt volna. Ezen kövek üzlet cikkek, melyeket a nép Régenben pénzé tesz.

III. Régiségek Görgény körül és a vár

Görgény déli felén, a ref.egyház sósréti erdejére menőleg, egy compact patakkövekkel kirakott út vezet a Teleky háztól elkezdve a sósrétbe egy félkörű földhányás nyilatán át. Erről az útról szeretik mondani, hogy az a római (Traján) útja (?). A valószínűség mellette van, miután Sabenyicától Napokáig - ezt constatálva, hogy Mihházánál létezett - itt a legrövidebb út; a római útról még azt is hallottam, hogy az a Boér telken vonult el; de csak az a kis körülmény ejti zavarba a régészt a fent említett utat illetőleg, hogy az nélkülozi a római utak három szokott kellékét (statumen, nucleus, agger). Ez tömören rakott macadám, és így valószínűbb újabb kelete; ezen út a most is e helyütt látható földhányásos táboranyagára vezetett. E táborhely (és nem hunárka) a reform és román egyház kis erdején létezik, irt úttól északra; a földhányás jól látszik, itt ott a sánc is.

Oda menőleg a kapunyílás is jól kivehető. Ezen táborhely valószínűleg a kuruc-labanc háborús viszonyoknak köszönheti létét, nemkülönben az ide vezető és fennebb érintett út is.

Teleky Mihály (ifjú) ostromló hada (1704) (blokvárdás) májustól szeptemberig táborozott a Mocsáron, s talán éppen itt tanyáztak. A Teleky jószágáról (az ódon ház, hol most a gabonás) ide vezetett út szükséges is volt, máskülönben az ostrom-lövegek ezen borzasztó helyen odább nem szállíthatattak volna, és elvégre a katonákat is megkellett az unalomtól óvni. Teleky Mihály főhadiszállása pedig éppen a családi kastélyban lehetett.

A nép egy más rege alapú véleménye szerint ott, hol a fektanya látszik tó volt, elől a kapunyílás vízzugó, hová a tündérek jártak a nép fantáziájának eme kedvenc szülőttei - fürdeni a leány- és szalonavárból aranyosdronyon. Jó balancírozni tudó kötéláncosok lehetnek ő lebegőségök.

Továbbá a porcellángyártól északra és keletre a Kásuvára menő régi út mellett nem messze azon beékelő réttől, mit a kásuvaik egy bikáért nyertek a Libánfalviaktól - két jókora halom tűnik ki. Labancok és kurucok fekszenek alattok, it a Rákóczy forradalom utó felvonásában elesett 16 palotás hajdú is.

Végül a székegyházi végén balra, egy darab rétet porkoláb rétéjének neveznek, mivel arról azt mondatik, hogy az a várparancsnok kertje volt.

Egymás régi sírkőről a ref.egyház leírásánál leend szó.

Legremekebb réglisége Görgénynek a vár, kúp alakú hegyével, a völgy éke, a táj uralója, régi nagyságunk egyik jelzője, hírünk gyásztemetője! Tehát le a saruval, mert sz. ezen hely, hová lépteink vezetnek sz. ez mint fényes múltunk propyuleuma!! Hunyadiak, Rákócyak, Kemény, Barcsai szellemei, ködfátyolképpen kelnek föl százados sírjokból és elvonulnak merengő lelkünk előtt, lehull a múltat borító szomorú lepel és lelkünk kéjérettel legel azon koron, melyet Erdély aranykorának mond a jelenben családott ember - látjuk a szabadságharc végvonaglását, szemben a jogtipró erőszakkal; látjuk küzdeni és elvérezni a magyar kondottieriket - egy halál hörgés egy végsőhaj és - "nyugosznak ők a hős fiak dúló csaták után"...

A várra fel egy csiga-út vezet, mely már alig bír ellentállni a tolaodó cseplecsnek. Fenn egy kis sima térre érünk, mely a sajátlagi vár beltere volt. Hossza 200 lépés; szélessége ..? Alaprajza szabálytalan négyszög.

Mikor keletkezett ide vár? az adandó felelettel alig ha örökre adós marad a történelem. Kőváry jeles bűvárunk azon tényből állítja a sötét múltban eredettnek, hogy derék falaiban a téglá merőben hiányzik; forrázott mésszel összetakolt patak kövekből állván. A történelem éjszakájában felgyúl azonban a rege mécs, melynek világánál azt olvassa a mindennek nyitjára találni szerető kutató ész, hogy tündérek építik vagy óriások.

Sáncnak semmi nyoma.

Műszerkezetéről csak a képzelet szerezhethet magának némi fogalmat, mert az idő vas foga, az emberek önzése és romboló hajlama, merőben eltüntették még a romhalmazokat is, noha alig 170 éve, hogy az enyészetnek el lón jegyezve. A följáratnál balra bástya fok, jobbra a szőlő hegygel átellenben kazamát fal töredék, nyugatra várfok, pince üreg, itt ott kevés fal omladék mind az amik még, mint tisztes kő epopeák láthatók. A szalonavárral láttani összekötetésben volt. A völgyet dominálta. Kimagasló szerepe, melyet a történelem tanúsága szerint játszott, tekintélyes erődre enged következtetnünk. Mivel az átellenben vonuló hegyekről lehetett sikeresen hozzáférni, és az ágyúk pusztító körébe vonni, tehát ezen é. oldalon volt ellátva a leginposánsabb védművekkel. Szentimrének néző oldalon, szöglet bástya, több nagyszerű ház és magas torony, de mind ezen építményeket a pusztulás szelleme lengte át, midőn I.Rákóczi Gy. parancsára (1641) N.Szabó Ferenc, ki sok évig volt várnagy, a várat újból kiépítteti, és így a pusztulás karjaiból kiragadja. A régiből sokat lerontat a nagy tornyot is leszedeté

harangját és óráját is levéteté (hol a harang?). Még u.e. évben 87° hosszú falat vonatott, kazamatákkal körülfolyna és bástyákkal erődítve. Mondja továbbá, hogy - még most is látható - malom feletti falat építetté melynek vastagsága 3° (?) itt volt egy bástya, zömtorony (donjon) mondja, hogy a malom akkor is lisztelő malom volt és hogy a várbeli kutat is ő tisztította ki, melynek mélysége 67 öl volt. (Vásárhelyt Szabó család birtokában levő kézirat szt.) Ilyetén felszerelésben találta a Rákóczi forradalom esélye, melynek utó jelenetében halomra lövett romjaiból az uradalmi lak épült.

Es azóta ott áll némán és pusztán a várhely, csak egy egy agyafúrt kincsásó tisztelő meg látogatásával sz. György nap táján, de mivel nem tudván a várás igéket a esám nem nyílt meg és most már nem is modern az efféle dolog: azok is felhagytak vele.

Tavasszal a fiatalág a régi szokásokhoz híven, még ellátogat csúcsára, mikor a mulatság, tánc ujongatásaiban a múlt szebb napokat vélnéd felébredetteknek. A hegy déli oldalán egy két kopasz fa mered égnek, kísértetiesen, búsan, mintha csodálkoznék, hogy érte a feledés. Társaik, melyek a hegyet mint óriási körszakál övezték - kaján emberi kéz fejszéje előtt omlottak porba. A büszke koronájú juhar és bozontos cser csoportozatok rohából kikelt, és a nap sugarainak ellentálló fagyal bozót buján terjeng; repkény varrta lombjai az éneklők zavartalan helye. A tért hol hősök, dalák, fejedelmi lovagok, prűszkölő ménekkel tombolták körül, fű nőtte be és fenyér virág. A tönkre silányított romokon kűszó növény indája nyújtózkodik lomhán, vagy egy elcsenevészült fa törekszik fel-felfelé a hősök sírján, vagy egy barmát eltvesztett pásztor pihen le, nem is sejtve "kinek hős pora nyugszik alatt." A madár is olyan búsan zengi elégiás dalát, hald! hald! e dalt, " régi dal, régi dicsőségről szól!"...Oly szomorú itt minden! Hja "forgó viszontság járma alatt nyögünk!"...

Újabb korban a papisták hitbuzgalma egy kápolnát emelt a vár legkitűnőbb helyére, - hol a magos torony volt - honnan az oly igen festőileg tekint alá; minden évben úrszine változásán (aug.6.) búcsú menetet tartottak, de mivel idő folytán a jó atyafiak tüze legtöbbször kialudt míg felkésztek jobban látták lenn búcsúzni, innen a kápolna is a vár sorsában híven osztozik s maholnap híret is elfűjja az enyészet szele.

IV. A vár mint színhelye nevezetes történelmi mozzanatoknak

A görgényi vár ősrégi múltjáról tehát fájdalom! kevés az, mit tudhatni, azon korban, melyet Bethlen Miklós és Heltay rajzolnak, már dicsősége délpontját ünneplé. A múltból anyit tudni, hogy jó eleve királyi vár; később maros széki székeley ispánok lakhelye; a XV. században midőn az ispáni hivatal a vajdainak adott helyet: vajdai székhelye (I. Kőváry erd. épít. emlékek 176 I.). Ezen korról csak azt említem fel mint hirmást (versio), hogy Stibor vajda, kit koszorús költőnk dramatizált, itt ütötte volna fel udvarát. Ezen föltevést nem támogatják-e a hely fellelhető huszita nyomok, slav feliratú sírkövek némileg?

Azon zivataros korból, melyben ősi jogainkat karddal védő székeleyek kényszervára (Zvingburg) volt - kevés adat marad fön. Vingárdi Geréb János említi, mint várnagy (1451) (I. Kőváry fent említett műve 176 I.).

1453. Nagy hazánkfia a magyar Themistocles, Hunyadi János nyeri Görgényt hozzá tartozandóival együtt, V. Lászlótól.

1541. Erdélyi birtoka felett I.Ferdinánd és Izabella királynő közt folyt pártusában az ún. Majláth forradalomkor a szőszeged Majláth vívta Görgényt a székeleyekkel. (I. Szilágyi Sándor Erdély történelme II. 277 I.)

1598. ápr. 15-én Görgényből indult el ama magyar Néró, Báthori Sigmond először Oppeln és Rátibor fejedelmi csalétkül szolgáló kopár hercegségebbe.

1660. nov. 26-án zárkózott Görgénybe a gyenge jellemű Barcsay Ákos fejedelem Kemény János ellen fejedelem elől. Dec. 11-én a két fejedelem egymásnak találkozik ad Görgény Sz. Imrén. Négy órát vesz igénybe a heves értekezlet, de a szöharc eredménye semmi, míg végre a csomót úgy vágják ketté, hogy dec. 24-ére Sz. Régenbe összeülő gyűlést állapítanak meg.(I. Szil.S.II.292 l)

1660. máj. 6. Kemény János vadászat örve alatt Görgény alatt terem, a két Barcsayt, Ákost és Endrét magához csalatja, elfogatja és mind a kettő nemsoká meggyilkoltatnak.

1662-ben a Kemény pártiak feladják Görgényt Apafynak, ki u.a. év március 10-én Görgény Sz. Imrere ország gyűlést hívott egybe, a Kemény Simon féle törekvések ellensúlyozása tekintetéből. Ez alkalommal nótáztattak: Kemény Simon, Kapi György, Bánfy Dénes sat. (Szil.II.304 l.)

1865-ben a Tökölly mozgalmak korában, a németekkel kacérkodó Teleky M. a törökpártiak közül a febr.22-iki hongyűlésen sokat nóta alá vettet, ezek közt Barcsay Mihályt a szerencsétlen fejedelem fivérét, kik számosan a Görgényi vár börtönébe kerültek. (Szil. II.349 l.)

1688-ban a vérengző Karaffa gyalázatos államcsínja következtében a "haldokló Erdély" eme várába is német ült be. (Szil. II. 367 l.)

1690. A zernyesti ütközet után Teleky Mihály hullája ide hozatott, ekkoron itt időző nejéhez és innen szállítatott Gernyeszegre.

1704-ben német őrség van a görgényi várban; u.e. év május 1-én áldozó csütörtökön ifj. Teleky Mihály kuruc vezér szállja meg Görgényt 3000 lovas és 500 főből álló gyalog hadcsapattal Mayer János ezeres társaságában. Ez úttal azonban Teleky a várat kézre nem keríthette, sőt kudarccal kelle elvonulnia. Cerniroztatja tehát a várat Kőrösi György és Rédei Adam vezényletük alatt, kik egész szeptemberig tanyáztak a Mocsáron (talán a sós-réti erdő szélén). A várat utóbb is árulás játszotta a kurucok kezére. A vár parancsnokot neje vette rá, ki Bercsényi udvarában volt komorna, jó hatalmas argumentum volt e felül a Teleky 1000 d. aranya és azon ígérete, hogy lajdinand uramnak csapat vezérséget (colonellusságot) fog biztosítani. Ezen terv valósítására a katonaság demoralizálódott, eléhezve, rongyosodva, díja visszatartva.

Az inség roppant nagy, a vízhiány tűrhetetlen, a kútbá a németek bosszúból döglött állatokat vetettek, akik pedig a Görgény vizére mentek azok az ostromlók golyóinak voltak kitéve, mikoron egy nőt meg is löttek. A várba szorultak közt volt a híres történész, Cserei Mihály is, kit -miután 15 hóig tartot ostrom zár után, midőn a vár bevétellett - kurucok betegem pokrócban hoztak le, és úgy eskettek fel Rákócy hűségére, miképp maga beszéli el.

1705 őszén a zsbói vereség után Görgényt Rabutin ismét g.ejti, de 1706 Pekry Rákócy vezére ismét vissza vette és birtokolták a kurucok 1708. márc 11-éig, mikor végleg elfoglaltatott és feldúlattott.

A szabadság végső küzdelme a következőleg folyt le: Rabutin 1707. okt. 10-én véleti ostrom alá Görgényt, megnyitván a futó árkokat és paralellakt ásatván. A várban Rákócyknak 100 palotás hajdúja volt, kevés bemenekült Görgényivel Rátóni István viléz kapitány parancsnoksága alatt. Kevés e nép, de annál nagyobb lelkesültsége. Mikép a görögök nem esmernek félelmet az ellenség nagy mérvű ostrom készülteivel szemben.

Rátóni a várat védművekkel felszereli, élelmi szerekkel és kézművesekkel dúsan ellátja, mint előre látó hadvezér. A házak tetőjét földdel önti el, vagy újonan nyüzött bórrel vonja be, hogy tüzet ne fogjanak; a kút élébe erős sáncot vonat. Hiányzott azonban a golyó. Sebaj! a leleményes hadvezér talál golyót eleget, ugyanis a Mocsáron sok makkot szedet, megfőzeti, megszáritja és kész a golyó. Ennyi feltalálást, ügybuzgalmat csak egy sz. ügybe vetett meggyőződés és lángoló honszerelem költsönözhet.

Rátoni még ellenei tiszteletét is kívívta.

Ez alatt a vár alá nyomul a megszálló német had 500 gyalog és u.a. lovas és egyfelől a fiskális házaktól (a lak fővonala csak belebb a kertben) más felől a szőlő hegyekről, irgalmatlanul török a várat, már 300 bomba dúlt a várban, úgyhogy nincs egy lak a hős fészekben, mely össze nem rongáltatott volna. De a marék őrsereg buzgalma lankadást nem ismer; győzni vagy halni! ez volt a jelszó, mint amaz élőfalnak Görögönban.

Az elbizakodott Rabutin fiát küldi a magyar hőshez, hogy őt megadásra bírja, de sikertelen; félelmet nem esmer, átadásról hallani sem akar.

Miután tehát a feladási kísérletek célra nem vezettek, Kaltemplatt ezredes ostromlót vezénylő (ezredes) parancsnok, egy igen szakavatottan - nem lévén kellő rés - ostromot parancsolt, mely szörnyű kudarccal és az önhitt vezénylő halálával végződött.

Rátoni, noha sebe miatt ágyban fekvő, onnan intézkedett; fájt sebe, sőt halálos is volt de a magyar Epaminondásnak meghalnia nem volt szabad, míg népe nem győze. Tehát szobája ajtaját kitaratja és onnan rendelkezik. A honnan a főtámadás volt várandó, oda sok követ hordított melléje nőket és férfiakat állítatott, ezenkívül sok hegyes foggal ellátott vastag gerendát vonatot fel a rongált falakra, ágyúit is egy pontra szegezteté. Így felkészülve a harcra az utolsóra ez árnyék világban sok hősré nézve, várta a marék de vitéz őrség a német rohamot. A támadást 30 gránátéros nyitja meg mit 500 muszkatéros követ, már a kőfal megmászva, a vár veszve - de ekkor egy eget-földet rázó dördület, egy füst gomoly, halálhőrgés, néma csend. Láttad-e a kalászt a sarló előtt omlani, úgy omlott le a német - csak kevés labanc rohanhat vissza az is ott fejt; Kaltemplatt fenhéjázó katona is a port csókolja.

Meghallván Rabutin ostromzáró hada kudarcát, Honixit a szebeni parancsnokot bizza meg az ostrom vezetésével, ki Görgényt 3 oldalról szakadatlan löveti. A várbeliek - noha a hős Rátoni a küzdelmet az örök nyugalommal váltotta fel e közben - legkevésbé a feladást akarták hallani. Emberi erőt felülmúló sietséggel tömtek be a réseket és óltották a gyúlt házakat. Elvégre más választás nem volt a csekélyre leolvadt pártai lelkületű védők előtt, mint vagy dísztelen temetkezés a büszke sásfészek romjai alá, vagy egy merész kirohanás által átvágni az ellenséges gyűrűzetben. Ez utóbbira határozták el magukat, de tervük csak részben sikerült, mert a németek szelét rohamon, visszaverték a kirohanókat, csak 30 palotás hajdúnak sikerült a hősi tény, kik Magyarhonba menekülének. 16-on dicsó halált leltek, ez alkalommal a németek vesztesége is feles, köztük a vezénylő kapitány. Más nap az az virágvasárnapján a várba szorult görgényi és kevés fegyveres (darabont) nép kapitulált, a vár pedig a német vandálok által a földdel egyenlővé tétetett.

Honixi sem örvendhetett soká pyrhusi győzelme babérainak a Nemesis hozzá is betoppant, 3-ad napra örömeben szélhűdés érte. Rátonival együtt alussza azt a csendes, csendes álmot a Mikházi zárdában. Az elesett 16 palotás hajdú ott pihen a fent írt két halom alatt, békében azokkal kikkel élet-halálra mérkőzött. Dal nevíkről nem kelt, a sírhantot is ma-holnap egyenlővé gyalulja az idő a földdel, de azért számukat Cliv a halhatatlanság templomába igtatta be, mert a "szabadság sz. ügyéért vezettetek!" Ti hős fiak porotok a béke anygala lengje körül. (x Szemtanú jegyzetei után !: Névtelen:) a mikházi kolostorban)

A nép fántasája e várat is óriások küzdalme terévé tette és a lapithák hőségé épen Rátonit varázslá, azt állítván róla, hogy addig el sem eshetik a vár míg ez óriás király (való igaz!) meg nem hal, mikép azt jeles bűvárunk - Kóváry - fenn hivatott művében leírta. (Erd. ép. eml.180 l.)

Egy más rege hős, egy bizonyos Veres nevű egyén, ki a vár nyugati oldalán a malom felett a bagoly ódú mellett egy ál ösvényen akarta a németet észrevétlenül felvezetni és így árulás által az ellen kezére játszani az erődöt, de

midőn épen félúton lenne a szikla függélyesen leomolván a magyar Ephialtest a németekkel együtt oda temette. Ez a hely most is a legmeredekebb része a hegynek, azért a baglyok kedvenc lakhelye. Az áruól szelleme napjainkban is megköveteli az áldozatot - mond a rege minden évben egy baromnak ott el kell vesznie - igen természetes ha oda megy. Különben ez áldozatról e sorok írója hét év alatt mit sem hallott. E hely neve "Veres áruólja". A szalona várról az arany sodronyok ide is elszolgáltak, melyen a tündérek már t.i. a nők - arany szitákat küldözgettek egymásnak. Sok arany lehetett - most bankó is kevés -. Valjon a rege nem valami távirda féle jelképes leírása-e?

V. /.../

VI. Görgényszentimre mező város, neve nép jellem, belviszony.

Nevét honnan vezeti le Görgény? több oldalú kérdézősködéseim dacára se tudhattam meg. Ha a szó elemzethez fordulunk, akkor rohamos vizétől, mely elég követ és fát gördít és gurít le ágyán. Régi okmányokon és a harangon is "Gorgen" név is jön elő. Jelzője kettő van; "Nagy" ellentétben "Kis" "Görgénnyel" a kálvinisták jel jelzője, a más Sz. Imre, ez utóbbi szintén régi nevezet, mert már 1619-ben is mint Gorgen Sz. Imre szerepel. Alkalmásint e véd-szentet a ref. előtt választották, mikor nagyban dívott a sz.agenst választani, ki úgy egyesek mint községek, egyletek lelkiügyét tárgyalná(?) a mennyei tribunálon.

Altalában Görgény a vár, Sz.Imre a vártól nyugatra eső község értetett.

Mikor keletkezett ide e telep - M.Bölkénnyel együtt - ezt megmondani nehéz feladat. A pápai dézmák nélkülözött regestruma szolgálhatna némileges útmutatóul. Keletkezése a várral vagy legalább annak fénykorával majdnem bizonyossággal mondhatni összeesik mivel a régi okmányok is tesznek említést Sz. Imréről. De a várbeli szolgálat az ide települést szükségessé is tevő. Ezen körülmény adhatta az első lökést M. Bölkény településhez is, sőt Adorjánéhoz is, melyet én magyar eredetűnek tartok, dacára annak, hogy a magyarság az oláh élemben olvadt fel - óh hány ilyen eset van! -.

Görgénybe a magyarok után későbbre települtek le a hűbárség fénykorában az oláhok vagy pardon! a románok, azután nem régiben a Székelyváros a Bornemissza család feltűnte után.

Görgény Sz.Imre mezővárosa Torda megye felső kerületének róla nevezett járási hivatal helye (szolgabíró) 1852-óta fiók postával ellátva. Lélekszám 1640; ház száma 450. Ezen kívül mintha Kolkonda v. Kalifornia kincseivel bírna, mindenfélel jött-ment idegenek Mekkája. Van itt a törzs lakókon kívül magyar, székely, oláh-német-sváb főleg ez időszerint a Fancsalon kik a tutajászatot úzik, olasz, francia, cseh, morva, lengyel, sidó, porosz, szász, cigány, mindezen ide toppantak jól érzik magukat körünkben, - vendég szerető a magyar, ha szintén rútol visszaéltek is e páratlan tulajdonságával nem egyszer - az idegenek assimilálódnak a többséggel, de ezen barátságos magához ölelést a nemzeti jelleg bánja meg. Tehát a görgényi nép.senkitől se kéri igazolványát, csak midőn indulatba jön, emlékezteti arra, hogy jövevény, vagy mondja: mi kő vagyunk, ti víz. A székely a jövevényt "pokolból jötnék" nevezi, nem oly lovagias kitétel az idegen irányában.

Befejezés

Véget ért Székely Ferenc 1873. évi és Görgényszentimrérről szóló kéziratának -másolati - leírása!

Kiegészítésére közlöm az alábbiakat:

Köpeczi Béla -R.Várkonyi Ágnes 1976-ban kiadott "II. Rákóczi Ferenc" című könyvének 312. oldalán - többek között - ez olvasható: "Erdélyben, ahol tábornokok futamodtak meg, a görgényi várat Ráthonyi János száz palotással és hajdúval védte."

"Elég vigasztalásom lehet - írta 1708.április 4-én Bercsényinek -, hogy ezen testőrző ezredbeliek legelső példát mutattak, miként kell őrzeni s oltalmazni az erősségeket!" A könyv 525. oldalán olvashatjuk: "Ráthonyi János (?-1708), 1704 elején Rákóczi udvari étékfogója, 1705-től a fejedelem palotás ezredében kompániás kapitány. 1707 októberétől kis hajdúcsapata élén Görgény várát védte; hősi halált halt a vár védelmében."

Szerzői Munkaközösség által készített és a "Panoráma" könyvek sorozatában kiadott "Románia" útikönyv, 1973-ban 2. átdolgozott példányának 495. oldalán olvasható:

"A falu fölött emelkedő hegyen középkori vár maradványai tekinthetők meg. A vár a Hunyadiaké, majd Szapolyai Jánosé, később az erdélyi fejedelmeké volt. 1708-ban Rabutin labanc generális ostromolta meg az akkor kuruc birtokban levő várat, majd leromboltatta. Kőveiből a hegy aljában vadászkastélyt építettek Habsburg Rudolf főhercegnek."

Ilyen volt tehát az 1893-ban megnyílt erdészeti szakiskola székhelyének, Görgényszentimrének történelmi múltja!!